

A százéves páholy

A hazai szabadkőművességről évtizedek óta alig esett szó, így érthetően keveset tud róla az átlagpolgár. Bármennyire is rejtélyes ez napjaink embere számára, akármennyi előítélet és ellenérzés tapad hozzá, szellemi befolyását, kézzelfogható eredményeit aligha lehet tagadni. És azt sem, hogy az 1990 után újjáéledő szabadkőművességnek ma van egy jóval kedvezőbb megítélésnek örvendő fíléstvére, a mindenütt elterjedő – közöttük Aradon is tevékeny – Rotary Klub.

A „masonok” tevékenységét a különböző rendszerek és az egyházak se nézték rokonszenvvel. Olyan kellemetlen szervezkedésnek tartották, amely a társadalmi renden felülemelkedve sajátos erkölcsi normákat hirdetett.

Aradon a minden újra fogékony polgárság hamar reagált az Angliából terjedő mozgalomra. A kiegyezés után

1870-ben alakult meg a városban a Széchenyiről elnevezett skót rítusú, 1871-ben Újradon a Petőfi páholy. A pesti (1868) után egymásután Temesváron, Pozsonyban, Sopronban, Kolozsváron, Nagyváradon is életre hívták a páholyokat.

Az aradi Xenopol könyvtárőrzi az első aradi páholy szék-mestere, Goldschneider Hen-

rik nyomdájából kikerült német és magyar nyelvű könyvecskét, amely a 222 paragrafusból álló alapszabályzatot rögzíti. A statútumban ez olvasható: „Felvétetik a páholy tagjai közé minden jó hírben álló, a magyar törvények szerint nagykorú és önálló férfiú, ki magasabb és nemesebb célok iránt fogékonytágot tanúsít.”

Az első aradi szabadkőművesek között volt Institoris Kálmán (a későbbi polgármester), Rozsnyai Mátyás gyógyszerész, Lukácsy Miklós takarékpénztári vezérigazgató.

Ugyancsak 1870-ben kezdte el működését egy konkurens páholy, Fraternitas néven. Nyolcévi aktivitás után

a bérelt helyiségekben működő mindkét aradi páholy ki-fulladt, és az ideiglenes beszüntetés, azaz a szabadkőműves zsargon szerint „elaltatás” mellett döntött. Tíz év múlva, 1888-ban az egykori tagok közül harmincan Összetartás (Concordia) néven egy új páholy létrehozása és felépítése mellett döntöttek. Az új, díszes páholyt a Tanítóképzővel szembeni telken 1905-ben avatták fel. Érdekes hogy a mozgalmat jelképező kalapács, körző és vaskolánál nemcsak ennek az épületnek a homlokzatára került fel, hanem felismerhető több aradi házban is, ami kétségen kívül arról vall, hogy a tulajdonosnak köze volt a mozgalomhoz.

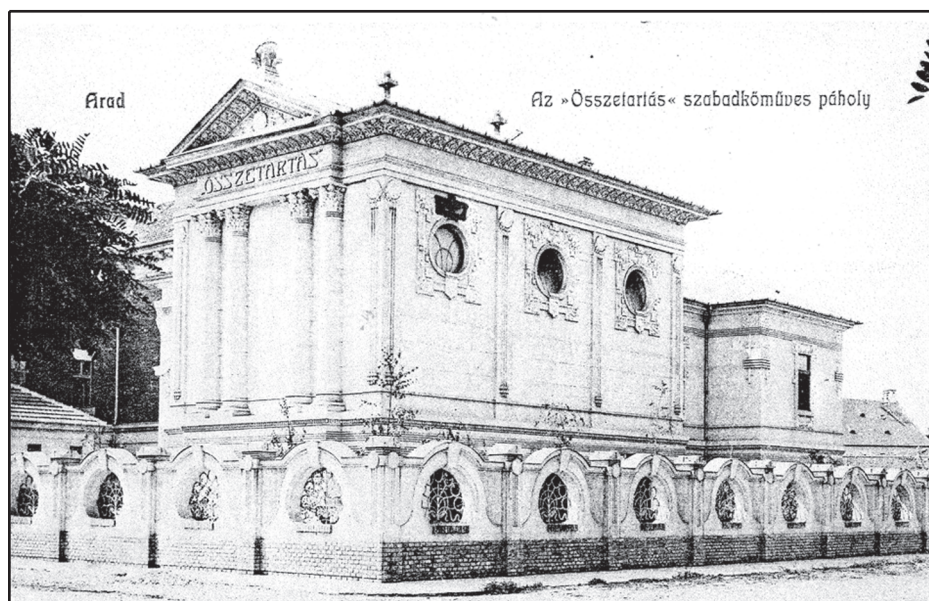
A művészeteket, a szegényeket, árvákat támogató szabadkőművesek az akkori civil szervezetekkel számos karitatív akciót szerveztek. A nehéz sorsú iskoláskorú gyermekeket ruházták, élelemmel és tanszerekkel látták el. Támogatásukkal népkonyhát létesítettek.

Az első világháború végéig tevékeny páholy tagjai közé tartozott Simai István főtanfelügyelő, Nesnera Aladár, a vas- és fémipari iskola igazgatója, Szendrey Mihály színi direktor, Czeiler István bútorgyáros, dr. Krenner Miklós újságíró, Vigyázó László vasgyári igazgató, Zima Tibor iparkamarai főtitkár.

Az Ortodox Egyház Szent Szinódusa 1937-ben elítélte a szabadkőművességet, 1939-ben hatóságilag be is tiltották, tagjai ellen kampányt indítottak.

A mozgalom szimbólumait mindmáig viselő egykori páholy idén 100 éves.

PUSKEL PÉTER

A Tabakovits Emil tervezte páholy az aradi szabadkőművesség tárgyi bizonyítéka